

Kamer der Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1960-1961.

9 FEBRUARI 1961.

WETSONTWERP

tot wijziging van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering en tot aanvulling van artikel 32 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE ⁽¹⁾, UITGEBRACHT
DOOR DE HEER MERTENS DE WILMARS.

DAMES EN HEREN,

I. — VOORGAANDEN.

De artikelen 21 tot 28 van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering regelen de verjaring van de publieke en van de burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf.

De fundamentele regel is dat beide vorderingen samen verjaren en de enige uitzondering op dit beginsel ligt besloten in het tweede lid van artikel 26 van dezelfde wet. Wanneer de burgerlijke vordering terzelfdertijd als de publieke vordering en voor dezelfde rechter vervolgd, ofwel afzonderlijk vervolgd, regelmatig werd ingesteld te bekwamer

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Moyersoen.

A. — Leden : de heren Charpentier, Cooreman, Counson, Mevr. De Riemaecker-Legot, de heren Herbiet, Hermans, Lebas, Lefère, Lindemans, Mertens de Wilmars, Robyns, Smedts. — Boeykens, Hossey, Mevr. Lambert, de heren Merlot, Messinne, Pierson, Terwagne, Mevr. Vanderveken-Van de Plas, de heren Van Hoorick. — Janssens, Jeunehomme.

B. — Plaatsvervangers : de heren *Fimmers, Gendebien, Kiebooms, Lefèvre (Th.), Parisis, Saint-Remy*. — *Craeybeckx, Deruelles, Fayat*, Mevr. *Fontaine-Borguet*, de heren *Tielemans*. — *Drèze*.

Zie :

271 (1958-1959) — N° 1.

— N° 2 : Ontwerp door de Senaat gewijzigd.

— N° 3 : Amendement.

Chambre des Représentants

SESSION 1960-1961.

9 FÉVRIER 1961.

PROJET DE LOI

modifiant la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale et complétant l'article 32 de la loi du 11 juin 1874 sur les assurances.

RAPPORT

FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION DE LA JUSTICE ⁽¹⁾,
PAR M. MERTENS DE WILMARS.

MESDAMES, MESSIEURS,

I. — RETROACTES.

Les articles 21 à 28 de la loi du 17 avril 1878, contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale règlent la prescription de l'action publique et de l'action civile résultant d'une infraction.

La règle fondamentale est que les deux actions se prescrivent l'une et l'autre et la seule exception à ce principe est prévue au deuxième alinéa de l'article 26 de la même loi. Lorsque l'action civile, poursuivie en même temps que l'action publique et devant les mêmes juges, ou poursuivie séparément, aura été régulièrement intentée en temps

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Moyersoen.

A. — Membres : MM. Charpentier, Cooreman, Counson, Mme De Riemaecker-Legot, MM. Herbiet, Hermans, Lebas, Lefère, Lindemans, Mertens de Wilmars, Robyns, Smedts. — Boeykens, Hossey, Mme Lambert, MM. Merlot, Messinne, Pierson, Terwagne, Mme Vanderveken-Van de Plas, MM. Van Hoorick. — Janssens, Jeunehomme.

B. — Suppléants : MM. *Fimmers, Gendebien, Kiebooms, Lefèvre (Th.), Parisis, Saint-Remy*. — *Craeybeckx, Deruelles, Fayat*, Mme *Fontaine-Borguet*, MM. *Tielemans*. — *Drèze*.

Voir :

271 (1958-1959) — N° 1.

— N° 2 : Projet amendé par le Sénat.

— N° 3 : Amendement.

tijd, loopt de verjaring, behoudens afstand of verval van het geding, tegen de eiser niet gedurende de behandeling van de eis tot herstel van de schade door het misdrijf veroorzaakt.

Artikel 26, tweede lid, schept dus in feite een schorsing van verjaring alhoewel de meeste auteurs het een stuiting van verjaring noemen.

Het wetsvoorstel ingediend door de heer Philippart op 11 maart 1954 dat aan de oorsprong van het huidig ontwerp ligt, behield dit systeem in zijn geheel maar beoogde één nadeel ervan op te vangen. Wanneer de schadelijke gevolgen van een misdrijf zich slechts naderhand veropenbaren of naderhand verergeren — hetgeen meer voorkomt terzake van lichamelijke letsels — gebeurt het meer dat op dit ogenblik de termijn van verjaring reeds verstreken is, zodat het slachtoffer zijn recht op vergoeding of aanvullende vergoeding verloren ziet gaan.

Uw Commissie van Justitie had dan ook, na onderzoek van het voorstel van de heer Philippart, een tekst goedgekeurd luidens dewelke wanneer het vonnis van veroordeling van de dader akte geeft aan het slachtoffer van enig voorbehoud betreffende toekomstige schade, de vordering strekkende tot aanvullende vergoeding aan geen enkele verjaring onderhevig is (*Parl. Stukken*, B. Z. 1954, n° 19/2-3-4).

Op dit voorstel heeft de Regering toentertijd een amendement ingediend dat de draagwijdte van de hervorming aanzienlijk beperkte, doordat de aan het slachtoffer toegekende termijn om aanvullende vergoeding te vorderen, teruggebracht werd op vijf jaar.

Het wetsvoorstel met het amendement van de Regering werd bij verrassing en zonder enig debat in de Kamer gestemd op 2 juni 1955 en naar de Senaat overgezonden.

Wijl de zaak hangende was voor de Senaat, besliste de Regering een ruimer ontwerp neer te leggen ten einde het probleem in zijn geheel te regelen.

Dit wetsontwerp neergelegd op 25 oktober 1955 is thans, nadat het door de Senaat werd geamendeerd en goedgekeurd, aan uw beraadslaging onderworpen.

In zijn nieuwe gedaante, beoogt het wetsontwerp de termijnen van verjaring van de burgerlijke en van de publieke vordering volgende uit een misdrijf te scheiden. Het is ingegeven door een tekst uitgewerkt door de Commissie van Herziening van de Rechtspleging in Strafzaken, onder het voorzitterschap van procureur-generaal Cornil.

De artikelen 21, 22, 23, 24, en 25 regelen de verjaring van de publieke vordering.

De artikelen 26 en 27 regelen de verjaring van de burgerlijke vordering.

II. — DE PUBLIEKE VORDERING.

De voorgestelde tekst behoudt in haar grote trekken de huidige regeling van de verjaring van de publieke vordering.

De verschillen tussen de vroegere en de nieuwe tekst zijn de volgende :

1. Verjaringstermijnen (art. 21).

De Regering had voorgesteld de verjaring van overtredingen te brengen op een jaar. De Senaat heeft zich met dit voorstel niet kunnen verenigen. Bij wijze van tegenvoorstel heeft de Senaat aanvaard dat de verjaring van een gecontraventionaliseerd wanbedrijf op een jaar zou worden gebracht. Deze nieuwe bepaling vormt het laatste lid van artikel 21.

2. Stuiting van de verjaring (art. 22).

Zoals voorheen wordt de verjaring van de publieke vordering gestuit door daden van onderzoek of vervolging

utile, la prescription, sauf désistement ou péremption, ne courra pas contre le demandeur pendant l'instance relative à la réparation du dommage causé par l'infraction.

L'article 26, deuxième alinéa, introduit donc en fait une suspension de la prescription, bien que la plupart des auteurs la qualifient d'interruption de la prescription.

La proposition de loi déposée par M. Philippart le 11 mars 1954 et qui est à l'origine du présent projet, maintenait ce système dans son ensemble, mais visait à en supprimer un inconvénient seulement. Lorsque les conséquences dommageables d'une infraction ne se manifestent ou ne s'aggravent que plus tard — ce qui se présente assez souvent dans les cas de lésions corporelles — il arrive fréquemment qu'à ce moment le délai de prescription est déjà expiré, de sorte que la victime se voit privée de son droit à indemnisation ou à indemnisation complémentaire.

Aussi, après examen de la proposition de M. Philippart, votre Commission avait adopté un texte disposant que, lorsque le jugement de condamnation de l'auteur donne acte à la victime d'une réserve quelconque concernant le dommage futur, l'action en indemnisation complémentaire n'est soumise à aucune prescription (*Doc. parlém.*, S.E. 1954, n° 19/2-3-4).

Le Gouvernement a présenté à l'époque un amendement à cette proposition, qui en restreignait considérablement la portée en ramenant à cinq ans le délai accordé à la victime pour demander une indemnisation complémentaire.

La proposition de loi et l'amendement du Gouvernement ont été votés à la Chambre le 2 juin 1955, par surprise et sans débat, et transmis au Sénat.

Pendant que l'affaire était pendante devant le Sénat, le Gouvernement décida de déposer un projet plus large en vue de résoudre l'ensemble du problème.

C'est ce projet de loi, déposé le 25 octobre 1955, qui, après avoir été amendé et approuvé par le Sénat, est actuellement soumis à vos délibérations.

Dans sa forme nouvelle, le projet de loi a pour objet de dissocier les délais de prescription de l'action civile et de l'action publique résultant d'une infraction. Il s'inspire d'un texte élaboré par la Commission pour l'étude de la revision de la procédure pénale, présidée par le procureur général Cornil.

Les articles 21, 22, 23, 24 et 25 règlent la prescription de l'action publique.

Les articles 26 et 27 règlent la prescription de l'action civile.

II. — L'ACTION PUBLIQUE.

Le texte proposé maintient dans ses grandes lignes le système actuel de la prescription de l'action publique.

Les différences entre les textes ancien et nouveau sont les suivantes :

1. Délais de prescription (art. 21).

Le Gouvernement avait proposé de réduire à un an le délai de prescription pour les contraventions. Le Sénat n'a pu se rallier à cette proposition. Par voie de contre-proposition, il a admis qu'en cas de contraventionnalisation d'un délit, la prescription serait d'un an. Cette disposition nouvelle constitue le dernier alinéa de l'article 21.

2. Interruption de la prescription (art. 22).

Tout comme précédemment, la prescription de l'action publique est interrompue par les actes d'instruction ou de

gesteld binnen de termijn van respectievelijk 10 jaar, 3 jaar, 1 jaar of 6 maanden.

Het verdient echter te worden onderlijnd dat het huidige artikel 25 uit de wet verdwijnt. Daaruit volgt dat voortaan de akten van stuiting van de verjaring van de burgerlijke vordering niet langer de verjaring van de strafvordering zullen stuiten.

3. Berekening van de termijn (art. 23).

De berekening van de termijn van verjaring was geregeld door artikel 24 van de wet van 17 april 1878. Het is thans geregeld door het nieuwe artikel 23. Het vorige systeem wordt onveranderd behouden. De toevoeging aan de tekst betreffende de dag waarop de daad van stuiting heeft plaats gehad, bevestigt eenvoudig de verklaring die de rechtspraak steeds heeft gegeven van het oud artikel 24.

De overige wijzigingen zijn van louter formele aard.

III. — DE BURGERLIJKE VORDERING.

Het systeem dat wordt voorgesteld kan als volgt ontleed worden.

1° De termijn van vijf jaar voor de verjaring van de burgerlijke vordering is een minimum termijn. Hij kan langer zijn zo de termijn van verjaring der publieke vordering langer is (misdaad) of ook nog indien tengevolge van stuiting of schorsing van de publieke vordering de verjaring van deze laatste boven de vijf jaar reikt (art. 26).

2° De oorzaken van schorsing en stuiting van de burgerlijke vordering zijn voortaan zonder invloed op de verjaring der publieke vordering. Het tegenovergestelde is echter niet waar; de oorzaken van schorsing en stuiting der publieke vordering blijven de termijnen van verjaring van de burgerlijke vordering beïnvloeden (art. 26, *juncto* art. 22).

3° Het instellen van de burgerlijke vordering binnen de termijn schorst de verjaring tegenover de eiser tot wanneer een in kracht van gewijsde gegane beslissing het geding beëindigd heeft (art. 27, eerste lid).

4° Zo de uitspraak enig voorbehoud inhoudt met betrekking tot latere schade, dan beschikt het slachtoffer over dertig jaar om aanvullende vergoeding te vorderen (art. 27, tweede lid).

De voorgestelde tekst houdt de middenweg tussen de veel radicalere opvattingen die de Commissie van Justitie van de Senaat oorspronkelijk koesterde en de eerder schuchtere denkbeelden die de Regering had verdedigd voor de Kamer.

De Commissie van Justitie van de Senaat had immers voorgesteld dat voortaan de burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf geheel gescheiden zou worden van de publieke vordering om eenvoudig onderworpen te worden aan de regelen inzake verjaring van het burgerlijk recht. Het is op de tekst voorgesteld door de Commissie voor Herziening van de Rechtspleging in Strafzaken dat uiteindelijk eenstemmigheid werd bereikt.

Uw Commissie heeft grondig alle aspecten en gevolgen van de nieuwe regeling onderzocht en heeft zich er mede akkoord verklaard.

Na onderzoek van een eerste praes-verslag had de Commissie twee punten in beraad gehouden die beide betrekking hebben op het nieuwe artikel 26.

1. Het artikel 26 zoals het van de Senaat komt beschikt dat de verjaringstermijn van de burgerlijke vordering uit een misdrijf minimum vijf jaar zal bedragen met dien verstande dat die termijn langer zal zijn zo de termijn van verjaring van de publieke vordering langer is.

poursuite faits dans le délai de respectivement 10 ans, 3 ans, 1 an ou 6 mois.

Il convient toutefois de souligner que l'article 25 actuel est supprimé. Il en résulte que, désormais, les actes interruptifs de la prescription de l'action publique n'interrompent plus la prescription de l'action pénale.

3. Calcul du délai (art. 23).

Le calcul du délai de prescription était régi par l'article 24 de la loi du 17 avril 1878. Il fait actuellement l'objet de l'article 23 nouveau. Le système antérieur est maintenu tel quel. L'adjonction au texte relative au jour où l'acte interruptif a été fait, ne fait que confirmer l'interprétation que la jurisprudence a toujours donnée de l'ancien article 24.

Les autres modifications sont purement formelles.

III. — L'ACTION CIVILE.

Le système proposé peut s'analyser comme suit :

1° Le délai de cinq ans pour la prescription de l'action civile est un délai minimum. Il peut être plus long si le délai de prescription de l'action publique est plus long (crime) ou si à la suite d'interruption ou de suspension de l'action publique, la prescription pour cette dernière est supérieure à cinq ans (art. 26).

2° Les motifs de suspension ou d'interruption de l'action civile sont désormais sans effet sur la prescription de l'action civile. Le contraire n'est toutefois pas vrai; les motifs de suspension et d'interruption de l'action publique continuent à influencer les délais de prescription de l'action civile (art. 26 *juncto* art. 22).

3° L'action civile intentée dans le délai suspend la prescription contre le demandeur jusqu'à ce qu'une décision passée en force de chose jugée ait mis fin à l'instance (art. 27, premier alinéa).

4° Si la décision admet des réserves au sujet d'un dommage ultérieur, la victime dispose de trente ans pour demander une indemnisation complémentaire (art. 27, deuxième alinéa).

Le texte proposé tient le milieu entre les conceptions beaucoup plus radicales de la Commission de la Justice du Sénat et le point de vue plutôt modéré que le Gouvernement avait défendu devant la Chambre.

La Commission de la Justice du Sénat avait proposé en effet que désormais l'action civile résultant d'une infraction soit entièrement dissociée de l'action publique, pour être soumise tout simplement aux règles relatives à la prescription du droit civil. L'unanimité s'est finalement faite sur le texte proposé par la Commission pour l'étude de la revision de la procédure pénale.

Votre Commission a examiné de façon approfondie tous les aspects et toutes les conséquences du nouveau système et elle s'y est ralliée.

Après examen d'un premier pré-rapport, la Commission avait réservé deux points relatifs au nouvel article 26.

1. L'article 26 tel qu'il revient du Sénat, stipule que le délai de prescription de l'action civile résultant d'une infraction sera de cinq ans, au moins, étant entendu que ce délai sera prolongé si le délai de prescription de l'action publique est plus long.

Sommige leden hebben zich afgevraagd of het niet verkieslijker was de termijn van verjaring van de burgerlijke vordering te bepalen op de termijn van verjaring van de publieke vordering vermeerderd met één, desgevallend twee jaar.

Na onderzoek van de voor- en nadelen van beide systemen heeft de commissie zich verenigd met de tekst van de Senaat en wel om volgende redenen.

1° De door sommige leden overwogen oplossing leidt tot een kortere termijn voor de korte verjaringen en tot een langere termijn voor de lange verjaringen. Zij beperkt derhalve het nut van de nieuwe wet.

2° De formule gekozen door de Senaat schept rechtszekerheid in deze zin dat een voldoende lange minimum termijn in elk geval voorzien is, zodat in feite verrassingen voor het slachtoffer van een misdrijf uitgesloten zijn.

Dit is niet helemaal het geval met de andere formule, waar het slachtoffer verrast kan zijn door een beslissing van contraventionalisatie of waar de kwalificatie een invloed kan hebben op de minimum termijn van de verjaring.

Men zou zich een tussenoplossing kunnen indenken luidens dewelke de termijn van verjaring van de burgerlijke vordering gebracht zou worden op vijf jaar zonder korter te mogen zijn dan de verjaring van de publieke vordering, vermeerderd met één jaar.

Men ziet echter niet goed in dat deze formule het ontwerp zou verbeteren.

Misschien mag ook aangevoerd worden dat een terugzenden naar de Senaat de kansen vermindert om een wet te zien stemmen die sedert 1954 op zich laat wachten en die zoals zij is een merkelijke verbetering betekent.

2. De Commissie had zich ook afgevraagd of de nieuwe wet het karakter van de verjaring van de burgerlijke vordering spruitend uit een misdrijf wijzigt. Wordt zij in haar geheel een verjaring van het burgerlijk recht of is het alleen maar de termijn die gewijzigd wordt en blijft zij voor het overige onderworpen aan de regelen van de verjaring van de publieke vordering?

Het ligt voor de hand dat het van groot belang is dat over dit probleem geen twijfel zo kunnen bestaan. Immers naargelang men de ene of de andere oplossing verkiest zijn de juridische gevolgen zeer verschillend.

Indien de band tussen burgerlijke en openbare vordering behouden blijft, worden tevens al de gevolgen behouden van die binding zoals zij aangeduid werden in de conclusies van de procureur-generaal bij het Hof van verbreking voorafgaandelijk het arrest van het Hof van verbreking dd. 17 mei 1957 (*Pas.* 57, I, 115).

Deze gevolgen zijn o.a. de volgende:

a) De burgerlijke vordering, ingesteld voor de burgerlijke rechtbank wordt geschorst tot definitieve uitspraak over de publieke vordering indien deze laatste ook is ingesteld (art. 4 wet 17 april 1878).

b) De burgerlijke vordering kan naar keuze van het slachtoffer gebracht worden voor de strafrechter of voor de burgerlijke rechter.

c) De verjaring van de burgerlijke vordering volgende uit een delict is van openbare orde; zij moet van ambtswege door de rechter opgeworpen worden. Dit is niet het geval in het burgerlijk recht.

d) De verjaring van de burgerlijke vordering volgende uit een delict begin te lopen niet de dag dat de schade is geleden, maar wel de dag dat het schadelijk feit is gepleegd.

e) De akten van schorsing van het burgerlijk wetboek, uitgaande van de titularis van de vordering (2244 Bwb)

Certains membres se sont demandé s'il n'était pas préférable de fixer le délai de prescription de l'action civile à celui de l'action publique, augmenté d'un an ou de deux ans le cas échéant.

Après l'examen des avantages et des inconvénients des deux systèmes, la Commission s'est ralliée au texte du Sénat, notamment pour les raisons ci-après :

1° La solution envisagée par certains membres aboutit à un délai plus court pour les prescriptions de courte durée et à un délai plus long pour les prescriptions de longue durée. Elle restreint par conséquent l'utilité de la nouvelle loi.

2° La formule choisie par le Sénat crée une garantie légale en ce sens qu'un délai minimum suffisamment long est prévu dans chaque cas, de sorte que la victime d'une infraction est en fait à l'abri de surprises.

Tel n'est pas le cas de l'autre formule selon laquelle la victime peut être prise au dépourvu par une décision de contraventionnalisation, ou dans le cas où la qualification peut influencer le délai minimum de la prescription.

On pourrait imaginer une solution intermédiaire, selon laquelle le délai de prescription de l'action civile serait porté à cinq ans, sans qu'il puisse être inférieur à la prescription de l'action publique, augmentée d'un an.

Toutefois, on ne comprend pas comment cette formule pourrait améliorer le projet.

On pourrait peut-être alléguer en outre que le renvoi au Sénat diminue les chances de voir voter une loi, en suspens depuis 1954 et qui constitue, telle quelle une amélioration sensible.

2. La Commission s'était également demandé si la nouvelle loi n'altère pas le caractère de prescription de l'action civile résultant d'une infraction. Devient-elle, dans son ensemble, une prescription du droit civil ou est-ce le délai seul qui est modifié, reste-t-elle soumise, pour le restant, aux règles de la prescription de l'action publique?

Il est évident qu'il importe de dissiper le moindre doute à ce sujet. En effet, selon que l'on choisit l'une ou l'autre solution, les effets juridiques seront très différents.

Si le lien entre l'action civile et l'action publique reste maintenu, les effets en resteront également maintenus, tels qu'ils sont indiqués dans les conclusions du procureur général auprès de la Cour de cassation, préliminaires à l'arrêt de la Cour de cassation du 17 mai 1957 (*Pas.* 57, I, 115).

Ces effets sont entre autres :

a) L'action civile, portée devant le juge civil, est suspendue jusqu'à la décision définitive sur l'action publique, si celle-ci est intentée (art. 4, loi du 17 avril 1878).

b) L'action civile peut au choix de la victime être portée devant le juge criminel ou le juge civil.

c) La prescription d'une action civile, résultant d'un délit, est d'ordre public; elle doit être opposée d'office par le juge. Tel n'est pas le cas dans le droit civil.

d) La prescription de l'action civile résultant d'un délit ne prend pas cours le jour où le dommage est subi, mais le jour où le fait dommageable a été commis.

e) Les actes de suspension du Code civil, émanant du titulaire de l'action (2244 C. c.) ou du titulaire de

of uitgaande van diegene die verjaart (2248 Bwb), zoals erkenning van schuld, vraag om termijnen van betaling, discussie van het bedrag van de eis, gelden niet ten overstaan van de burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf.

Zijn die regelen behouden, of wordt de verjaring een verjaring van het burgerlijk recht?

De Commissie was geneigd de eerste oplossing als de juiste te aanvaarden maar zij heeft, alvorens te beslissen, de Minister verzocht om het advies in te winnen van de heer procureur-generaal bij het Hof van verbreking die lid was van de Commissie voor de Studie van de Herziening van het Strafrecht en van de Rechtspleging in Strafzaken, die de tekst door de Senaat gestemd, had voorbereid.

Het advies van de heer procureur-generaal stemt overeen met de gedachtengang van de Commissie. Het luidt als volgt:

« Wijzig het ontwerp van wet slechts de verjaring der burgerlijke vordering, dit wil zeggen blijft deze verjaring in beginsel voor het overige onderworpen aan de regelen die op de verjaring van de publieke vordering toepasselijk zijn, of gelden voortaan voor de verjaring van de burgerlijke vordering, onder voorbehoud van de door het ontwerp van wet gegeven uitzonderingen, de regelen van het burgerlijk recht?

» Dat het ontwerp van wet op verscheidene punten afwijkt van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende de verjaring blijkt bezwaarlijk te kunnen worden betwist.

» In de eerste plaats, krachtens een stellige en geen enkele uitzondering lijdende bepaling — artikel 26 —, verjaart de burgerlijke vordering na een termijn « te rekenen » van de dag waarop het misdrijf is gepleegd » hetgeen toepassing van de burgerrechtelijke regel, dat de verjaring niet loopt tegen de minderjarigen of tussen de echtgenoten (Burgerlijk Wetboek, art. 2252 en 2253), uitsluit.

» Voorts treedt deze verjaring, zelfs wanneer de termijn van vijf jaar verstreken is, niet in zo de publieke vordering niet zelve verjaard is.

» In de derde plaats is bij artikel 4, *in fine*, van de wet van 17 april 1878 — hetwelk door het ontwerp van wet ongewijzigd gelaten is — en bij het in dit ontwerp vervatte nieuw artikel 27 de schorsing van de burgerlijke vordering geregeld, die het Burgerlijk Wetboek burgerlijke stuiting heet. Welnu, deze reglementering, enerzijds, verschilt van die van artikel 2244 van het Burgerlijk Wetboek, en, anderzijds, neemt het, het in artikel 2248 bepaalde niet over.

» Wat alsnog tot meningsverschillen aanleiding kan geven, is of de verjaring van de burgerlijke vordering van openbare orde zal blijven (Cass. 8 juli 1955, *Pas.* 1955, I, 1218 en noot 1), dit wil zeggen of, in strijd met de artikelen 2221 en 2223 van het Burgerlijk Wetboek, van die verjaring geen afstand zal kunnen gedaan worden en of de rechter ze zelfs van ambtswege zal dienen op te werpen.

» Ik meen te mogen zeggen dat ik, in de loop van de werkzaamheden van de Commissie voor de Studie van de Herziening van het Strafrecht en van de Rechtspleging in Strafzaken, de opvatting geuit heb dat de wijziging van de termijn van de verjaring der burgerlijke vordering deze verjaring haar karakter van openbare orde niet deed verliezen, gezien de banden welke, hoewel losser geworden, desniettemin, tussen deze verjaring en die van de publieke vordering bleven bestaan; dat daarentegen de vordering, ingesteld na een vonnis waardoor het geding beëindigd wordt doch hetwelk enig voorbehoud inhoudt, aan de burgerrechtelijke regelen onderworpen was wijl er bij dit stadium van de procedure tussen de publieke en de nieuwe burgerlijke vordering geen band meer aanwezig was en laatstgenoemde vordering met een *actio iudicati* kan gelijkgesteld worden.

l'action qui se prescrit (2248 C. c.) tel que la reconnaissance de dette, la demande de délai de paiement, la discussion du montant de la demande, ne sont valables que pour l'action civile résultant d'une infraction.

Ces règles sont-elles maintenues ou la prescription devient-elle une prescription de droit civil?

La Commission penchait pour la première solution, mais avant de se prononcer, elle a prié M. le Ministre de prendre l'avis de M. le procureur général près la Cour de cassation, qui était membre de la Commission pour l'étude de la revision du droit pénal et de la procédure pénale qui avait préparé le texte voté par le Sénat.

L'avis de M. le procureur général correspond au point de vue de la Commission. Cet avis est libellé comme suit :

« Le projet de loi ne modifie-t-il que le délai de la prescription de l'action civile, c'est-à-dire cette prescription demeure-t-elle en principe soumise pour le surplus aux règles applicables à la prescription de l'action publique, ou bien la prescription de l'action civile, sous réserve des exceptions énoncées par le projet de loi, est-elle désormais régie par les règles du droit civil?

» Il paraît malaisé de contester que le projet de loi s'écarte, en plusieurs points, des dispositions du Code civil relatives à la prescription.

» D'abord en vertu d'une disposition formelle et ne contenant aucune exception, — l'article 26 —, l'action civile se prescrit « à compter du jour où l'infraction a été commise », ce qui exclut l'application de la règle de droit civil que la prescription ne court pas contre les mineurs et entre époux (Code civil, art. 2252 et 2253).

» Ensuite cette prescription, même lorsque le délai de cinq ans est écoulé, n'est pas acquise si l'action publique n'est pas elle-même prescrite.

» En troisième lieu, l'article 4, *in fine*, de la loi du 17 avril 1878 — laissé intact par le projet de loi — et l'article 27 nouveau contenu dans ce projet régissent la suspension de l'action civile, appelée interruption civile dans le Code civil. Or, cette réglementation, d'une part, est différente de celle de l'article 2244 du Code civil et, d'autre part, ne reprend pas la disposition de l'article 2248.

» Ce qui reste sujet à controverse est de savoir si la prescription de l'action civile demeurera d'ordre public (Cass. 8 juillet 1955, *Pas.* 1955, I, 1218 et note 1), c'est-à-dire si, contrairement aux articles 2221 et 2223 du Code civil, il ne pourra pas y être renoncé et le juge devra l'opposer même d'office.

» Je crois pouvoir affirmer qu'au cours des travaux de la Commission pour l'étude de la revision du droit pénal et de la procédure pénale, j'ai exprimé l'opinion que la modification du délai de la prescription de l'action civile n'enlevait pas à cette prescription le caractère d'ordre public, en raison des liens qui, pour être plus lâches, n'en subsistaient pas moins entre cette prescription et celle de l'action publique; qu'en revanche, l'action intentée après un jugement mettant fin à l'instance, mais admettant des réserves, était soumise aux règles du droit civil, parce que, à ce stade de la procédure, il n'existait plus de lien entre l'action publique et la nouvelle action civile et que celle-ci était assimilable à une *actio iudicati*.

» Deze persoonlijke opmerking leidde niet tot enig debat en is dus ten deze krachteloos.

» Echter wijs ik erop dat de Senaatscommissie voor de Justitie, na in een eerste verslag (*Gedr. Stuk* n° 158, 1956-1957), de verjaring van de publieke vordering en die van de burgerlijke vordering geheel van elkaar gescheiden te hebben en deze vordering slechts onderworpen te hebben « aan de regelen inzake verjaring van het burgerlijk recht », zich naderhand (*Gedr. Stuk* n° 202, 1958-1959) aangesloten heeft bij het ontwerp van de Regering, onder het voorbehoud echter dat in het verslag ingekleed is in dezer voege : « De Commissie kan daarentegen niet aannemen dat de termijn voor het instellen van een eis als gevolg van verering van de schade tot vijf jaar beperkt wordt, te rekenen van de beslissing... De Commissie kon derhalve, ten aanzien van de vordering wegens verering, slechts vrede nemen met de dertigjarige verjaring te rekenen van de beslissing waarbij aan het slachtoffer akte wordt verleend van zijn voorbehoud, zodat deze vordering het karakter heeft van een *actio judicati* ».

» Kan uit deze passus niet afgeleid worden dat ook de leden van de Senaatscommissie voor de Justitie de mening toegedaan waren dat de burgerlijke vordering, in beginsel, het karakter behield dat zij onder de vigerende wetgeving had, maar dat, als de beslissing eenmaal gewezen was, de vordering welke tot doel had een uitspraak over een voorbehoud te bekomen het karakter van een gewone burgerlijke vordering bezat ?

» De Raad van State, tenslotte (*Gedr. Stuk Senaat*, 1955-1956, n° 15) releveerde « Het ontwerp komt erop neer, ten aanzien van de uit een misdrijf volgende burgerlijke vordering, een eigen regeling in het leven te roepen, die zoals de wet van 1878 heeft gewild, aan de publieke vordering blijft verbonden, om alleen daar waar zulks volstrekt nodig is van dit beginsel af te wijken. »

» Ligt hierin niet de bevestiging van de zienswijze dat de verjaring van de burgerlijke vordering haar wezenlijk karakter, namelijk haar karakter van openbare orde, niet heeft verloren ? »

De Commissie verklaart zich te verenigen met het standpunt van de heer procureur-generaal.

IV. — DE VERJARING DER TUCHTSTRAFFEN.

De Commissie heeft het amendement onderzocht van de heer Th. Lefèvre er toe strekkende een termijn van verjaring voor de disciplinaire maatregelen in te stellen.

De Commissie is van oordeel dat de gedachte die het amendement ingeeft volkomen juist is. Er is geen enkel motief, noch in rechte noch in billijkheid dat van aard is om te doen oordelen dat het maatschappelijk belang, dat wil dat na verloop van tijd bestraffing van misstappen zich niet meer verantwoordt, ook niet geldt op disciplinair gebied.

De moeilijkheid ligt elders. De tuchtigingsregeling strekt zich uit tot zeer verscheidene gebieden zoals daar zijn administratie, leger, beroepen, magistratuur, enz. Een uniforme regeling zoals door het amendement voorgesteld schijnt uit de boze en het probleem zou beter kunnen opgelost worden indien het afzonderlijk, naargelang de aard der verscheidene tuchtigingsregimes, werd geregeld.

Bij deze overwegingen komt zich nog een andere voegen. De verscheidene overheden die tuchtigingsbevoegdheden uitoefenen hebben meestal, wanneer het er op aankwam de disciplinaire vordering al dan niet in te stellen, rekening gehouden met het element verloop van tijd

» Cette observation personnelle n'a donné lieu à aucun débat et est donc dénuée de valeur.

» Je relève toutefois que la Commission de la Justice du Sénat après avoir, dans un premier rapport (*Doc. Parlem.*, n° 158, 1956-1957), dissocié *entièrement* la prescription de l'action publique et celle de l'action civile et soumis cette dernière uniquement « aux règles de prescription de droit civil », s'est ultérieurement (*Doc. Parlem.*, n° 202, 1958-1959) ralliée au projet du Gouvernement, sous la réserve que le rapport exprime en ces termes : « Par contre la Commission a estimé ne pouvoir admettre que le délai d'intentement d'une action en aggravation soit limité à cinq années à partir de la décision... La Commission a estimé ne pouvoir admettre pour l'action en aggravation que la prescription trentenaire à partir de la décision qui a donné acte à la victime de ses réserves, cette action ayant ainsi le caractère d'une *actio judicati* ».

» Ne peut-on déduire de ce passage que les membres de la Commission de la Justice du Sénat considéraient, eux aussi, que l'action civile conservait, en principe, le caractère qu'elle avait sous la législation en vigueur, mais que, une fois la décision rendue, l'action ayant pour objet de faire statuer sur des réserves avait le caractère d'une action civile ordinaire ?

» Enfin le Conseil d'Etat (*Doc. Parlem. Sénat*, n° 95, 1955-1956) relevait : « Le système adopté aboutit à créer, pour l'action civile naissant d'une infraction, un régime propre qui demeure rattaché, comme l'a voulu le législateur de 1878, à l'action pénale, pour ne s'en écarter que là où c'est indispensable ».

» N'est-ce pas aussi la confirmation de l'opinion que la prescription de l'action civile n'a pas perdu son caractère essentiel, c'est-à-dire son caractère d'ordre public ? »

La Commission déclare se rallier au point de vue de M. le procureur général.

IV. — LA PRESCRIPTION DES PEINES DISCIPLINAIRES.

La Commission a examiné l'amendement de M. Th. Lefèvre, tendant à instaurer un délai de prescription en matière disciplinaire.

La Commission est d'avis que l'idée qui inspire l'amendement est entièrement justifiée. Il n'existe aucun motif, ni en droit ni en équité qui permet de dire que l'intérêt social, qui veut qu'après un laps de temps la pénalisation de fautes ne se justifie plus, ne s'applique pas également en matière disciplinaire.

La difficulté n'est pas là. Le régime disciplinaire s'étend à des domaines très divers tels que l'administration, l'armée, les professions, la magistrature, etc. Une réglementation uniforme telle qu'elle est proposée par l'amendement est inopportune et le problème pourrait trouver une meilleure solution s'il était réglé distinctement pour chacun des divers régimes disciplinaires.

A ces considérations s'ajoute une autre. Diverses autorités qui exercent une compétence disciplinaire ont la plupart du temps tenu compte de l'élément du laps de temps quand il s'agissait d'intenter oui ou non une action disciplinaire.

Dit is een juist standpunt, dat alle overheden die met disciplinaire bevoegdheden zijn bekleed geradelijk in aanmerking moeten nemen.

Ten overstaan van deze overwegingen wordt het amendement ingetrokken.

De artikelen en het gehele ontwerp, alsook dit verslag werden eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever,

J. MERTENS de WILMARS.

De Voorzitter,

L. MOYERSOEN.

C'est un point de vue exact, auquel toutes les autorités exerçant une compétence disciplinaire devraient se rallier sans hésiter.

A la suite de ces considérations, l'amendement est retiré.

Les articles et l'ensemble du projet, de même que le présent rapport sont adoptés à l'unanimité.

Le Rapporteur,

J. MERTENS de WILMARS.

Le Président,

L. MOYERSOEN.